

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 16. junija 1886.

Obseg: Paša živine in naši srenjski pašniki v ravninah. — Imenik gospodarjev, koji so kupili muricodolsko plemensko goved na javni dražbi 26. maja 1886. l. v Ljubljani. — Program o delitvi premij v denarji in priznanskih diplom za kobile in žebice, katera se bode vršila na Kranjskem leta 1886. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Suhe pivovarske tropine. — C. kr. kmetijska družba kranjska. — Odstavljeni kralj bavarski. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Paša živine in naši srenjski pašniki v ravninah.

(S posebnim ozirom na Dolenjsko.)

Spisal V. Rohrman.

I.

Uže nekaj časa je, odkar je nastopila spomlad. Živina začela se je zopet goniti na pašo, kakor hitro je nastopilo ugodno vreme in so obzelenele trate. Pa saj je bilo po letošnji trdi in dolgotrajni zimi tudi uže čas, kajti marsikaki kmetovalec praskal se je za ušesi radi pomanjkanja krme in v tej stiski željno pričakoval trenutka, ko mu bode možno znebiti se nadležnih skrbi. Kako pa je bilo tudi živini vstreženo, da je zapustila zimsko bivališče v navadno nesnažnih in zaduhlih hlevih ter ga zamenjala z onim v prosti naravi, pod milim nebom.

V prejšnjih časih bila je paša živine čez poletje povsod v navadi in le pozimi se je pokladala krma v hlevu. Dandanes je to drugače. V mnogih pokrajinah, ki stojé na višji stopinji kulture od nas, ne nahajamo nič več pašnikov, to je, zemljišč, koji bi se izključljivo le rabili za pašo živine. V ondotnih krajih redijo vso živino tudi čez poletje v hlevu in jo gonijo navadno še le v jeseni na požete njive, da popasejo plevelno strnišče ali pa na travnike, ko so uže spravili otavo in na pokošena deteljišča. Pa tudi to so opustili v nekaterih krajih. Čez poletje pokladajo živini v hlevu večinoma svežo krmo, katero prideljujejo na polji.

K temu načinu gospodarjenja napotila je kmetovalce tamošnjih pokrajin večja vrednost zemljišč, katera je postala v zadnjih desetletjih, dasiravno se poljski pridelki niso primerno podražili, marveč nekateri celó padli v cenah; potem večji davki in davščine, večje potrebe za vsakdanje življenje itd. Temu nasproti pa ni postalo polje nič rodovitnejše, kakor poprej.

Da bi toraj kmetovalci dosegli večjim potrebam tudi primerne večje dohodke iz gospodarstva, začeli

so opuščati pašnike, ker so dobivali iz njih premajhen užitek. Premenili so jih večinoma v polje, pa tudi v travnike. Začeli so obdelovati polje boljše in globokejše, vrstiti umno rastline na polji in pridelavati potrebno krmo na polji, živino pa zaradi opuščenih pašnikov rediti čez poletje v hlevu.

Velik napredek je to v intenzivni kulturi. Kjer to zahtevajo krajevne in gospodarstvene razmere ali kratko rečeno „gospodarski položaj“, je tudi povsem opravičeno.

Da se je z rednim pokladanjem krme v hlevu tudi čez poletje pomagalo bistveno vspešni živinoreji, je istina, osobito če pomislimo, kako slabo in neredno se je živina hranila na revnih pašnikih. „Če pa živina strada, strada gotovo tudi polje“ in nič manj tega ne občuti sleherni kmetovalec.

Drugače pa je tam, kjer so dobri in umno oskrbovani pašniki, to pa še posebno v pokrajinah, kjer zemljišča nimajo prave vrednosti in so po ceni, kjer se poljski pridelki radi pomanjkanja pravih občil ne morejo dobro v denar spraviti, kjer požre delo veliko vsakoletnih dohodkov, kjer je podnebje travorodno itd.

V takih krajevnih in gospodarstvenih razmerah pa naj se pašniki v potrebni meri obdržé, ker nam sigurno koristijo in dostikrat več, kakor če redimo čez poletje živino v hlevu.

Kake koristi pa nam dajejo dobri pašniki v takih gospodarskih položajih?

Dobri pašniki nam prihranijo pred vsem vsako leto dosti stroškov, ker jih ni potreba tako obdelavati in oskrbovati, kakor druga zemljišča; pašniki nam prihranijo stroške za košnjo in spravlanje krme, za napravo in pokladanje krme, za oskrbovanje živine v hlevu itd. Kjer so delalci dragi, kjer toraj stroški za delo močno krajšajo letne dohodke, se ta korist pašnikov kaj dobro razvidi in čuti. Krma na dobrem pašniku pa se dosti boljše in popolnejše izkoristi, ker jo živina mlajšo vživa. Ta krma je dosti okusnejša in najlažje prebavljiva. Živina se na paši tako redi, kakor to njena narava zahteva, tegadel si lahko razložimo, zakaj da se živina na paši dobro počuti in lepo vspeva; to opazujemo še v posebni meri pri mladi in plemenski živini, katera prostega gibanja v svežem zraku za krepki razvoj in vspešno rejo neobhodno po-

trebuje. Hlevska reja čez poletje je tem slabša za živino, čem neprimernejše imamo naše hleve, čem bolj so isti tesni in zaduhli; posebno nepriporočljiva je pa hlevska reja čez poletje za mlado, rastočo goved. Da se mlada goved v vseh delih telesa pravilno razvija, da zdrava, krepka in lepa vzraste, je potrebno, da se prosto giblje in poljubno preskače na paši. Kako pa to tudi plemenski živini ugaja. Le mlekarice, ki imajo dovelj priložnosti prosto gibati se na paši, prinašajo nam zdrava in čvrsta teleta in se oteletijo lahko; nasprotno pa sem imel dosti priložnosti, prepričati se, da je hlevska reja, ker je manj naravna, vzrok težkim oteletitvam (porodom) in njih posledicam. Pa tudi živalski izdelki, kakor mleko, surovo maslo itd. so dosti boljši, če pasemo živino, kakor če jo redimo v hlevu.

Da je živina na paši večkrat izpostavljena slabemu vremenu in njega škodljivim vplivom, je povsem istina; toda ti vplivi se dejansveno v tej meri zmanjšajo, čem manj je živina omehkužena, to je, čem bolj je živina od mladih nog na pašo vajena. Kolikokrat pa niso na drugi strani neprimerni in zaduhli hlevi vzrok različnim boleznim živine?

Če nekateri ugovarjajo, da se zgubi preveč gnoja, če pasemo živino in da se ga dosti več pridela, če redimo živino v hlevu, naj jim služi sledeče za odgovor: Res se pomnoži število voz gnoja vsako leto, če redimo žival le v hlevu in ji primerno steljemo. Ta stelja se pa lahko tudi na drugi način dobro za gnojilo uporabi in se tegadel prava množina gnoja le v toliko pri paši zmanjša, kolikor se ga na poti do pašnika in od pašnika do doma pogubi. In še ta zguba gotovo ne presega in ni večja od zgube gnoja, katera nastane doma v hlevu in na gnojišči, posebno pa pri nas, ko še tako brezbrizno in slabo spravljamo in ravnamo z gnojem! Kar ostane odpadkov na pašniku, to ni nobena prava izguba, vsaj gnojijo pašnik, kateri se tegadelj dobro obrašča in daje več paše — to se veda le, ako se trdni odpadki razbrskajo in enakomerno po pašniku razmečejo in razdelé, kar se opravlja z dokaj malim trudom. Najmanj se pa na pašniku pogubi toli vredna scalnica, katero zemlja takoj popije, med tem ko se je pri nabiranju v hlevu in gnojnični jami navadno precej pogubi, tudi če se še bolj skrbno to delo opravlja, kakor se dandenes navadno še pri nas.

Nekateri tudi ugovarjajo, da krave na paši vsled trajnega gibanja na mlečnosti zgubé. To se pa dotičnim golo le dozdeva. Vsaj nas ravno nasprotno o tem skušnje učé, da namreč krave pri dobri ali pravi paši več molzejo, kakor pa pri hlevski reji. In to si tudi lahko razložimo, vsaj je prosto gibanje in sveži zrak potrebni pogoj, da se živina dobro počuti. To pa učini, da nam daje živina večje užitke, da je živina bolj produktivna. Ako se živina po zimski hlevski reji paši privadi, kar se zgodi prav kmalo, postane tudi mirna in hodi le za hrano.

Pašniki dajejo nam tudi sigurnejše potrebno krmo čez poletje, kakor pa polje. Znano je, da nam lahko suša ali prehudi mraz ali miši popolnoma uničijo deteljo, ki je navadno glavna krma pri poletni hlevski reji. In v kako zadrego pride kmetovalec, če ima živino, krme pa ne. Kdor ni tega doživel, ne zna sediti. Resnično je, da je dosti slabše, če nima kmetovalec krme za svojo živino, kakor če nima denarja, kajti krma se dostikrat še za denar ne dobi. Zraven navedenih koristi, ki jih dajejo dobri pašniki, imamo tudi še to, da se za pašnike lahko rabijo prostori, ki bi se na drugi način uspešno izkoristiti ne dala.

Izkušnost uči, da nadkriljujejo koristi paše v gotovih gospodarskih položajih znatno koristi hlevske

reje čez poletje. In ozrimo se malo na kraje, kjer je živinoreja na najvišji stopinji in steber narodnega blagostanja! Mar li ne vidimo, da se v istih goni živina na pašo in da je v takih krajih še izvirna plemenska živina domá, po kateri tako radi segajo živinorejci in jo vpeljujejo za zboljšanje svoje domače živine? Li ne nahajamo na Angleškem, Holandskem, Švici itd. teh razmer? Na Nemškem in severni Avstriji so močno v zadnjih desetletjih opustili pašnike in prešli k celoletni hlevski reji; ali dandenes se število kmetovalcev od leta do leta množi, kateri se vjemajo v mislih z nami in spoznavajo veliko važnost in korist pašnikov za uspešno živinorejo, osobito sedaj, ko praktični kmetovalci povsod tožijo o draginji ročnega dela, ki močno znižuje vsakoletne dohodke.

Vse, kar sem tu navajal, velja pa le za dobre in umno oskrbovane pašnike, kakoršni pa niso naši srenjski pašniki ali gmajne. To razpravljati hočem prihodnjič, in sicer gledé njih porabe za bodočnost v doseg večjega užitka iz njih.

Imenik gospodarjev,

koji so kupili muricodolsko plemensko goved na javni dražbi 26. maja 1886. l. v Ljubljani.

Bike so kupili:

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Vipavi (dva bika);

Anton Plešnar, posestnik na Črnem vrhu;

Janko Krsnik, grajščak in c. kr. notar na Brdu;

Anton Rotar, posestnik na Dobravi;

Miroslav Vičič, pos. in župan v Postojni.

Telice so kupili:

Alojzij Lavrenčič, posestnik v Postojni;

Gabrijel Jelovšek, posestnik na Vrhniki;

Josip Dekleva, posestnik v Postojni;

Anton Domicelj, župnik na Črnem vrhu.

Program

o delitvi premij v denarji in priznanskih diplom za kobile in žebice, katera se bode vršila na Kranjskem leta 1886.

Na Kranjskem se bode za leto 1886. vršila delitev državnih premij v srebrnih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žrebetom, b) za mlade, to je, 3- do 4-letne kobile, c) za 1- in 2-letne žebice v naslednjih petih konkurznih postajah, ki so imenovane spodaj:

V Radovljici za politični okraj: Radovljica 1. dne septembra;

v Kranji za politična okraja: Kranj in Kamnik 2. dne septembra;

v Ribnici za politični okraj: Kočevje 4. dne septembra;

na Vrhniki za politične okraje: Litija, ljubljanska okolica, Logatec, Postojina in mesto Ljubljana 6. dne septembra;

v Št. Jarneji za politične okraje: Krško, Radolfovo in Črnomelj 9. dne septembra.

V vsaki konkurzni postaji se začne delitev premij imenovane dni ob 9. uri dopoldne.

Za delitev premij veljajo sledeče uredbe, uravnane po pravilih, v tem oziru veljavnih, s privolitvijo c. kr. ministerstva za poljedelstvo z ozirom na posebne razmere te dežele.